

“Als je in de onderbouw opbrengstgericht wilt werken, heb je echt een ib’er nodig die is gespecialiseerd in de ontwikkeling van jonge kinderen.”

Peter Honcoop, clusterdirecteur bij stichting PCPO Midden-Brabant

Opbrengstgericht werken in de onderbouw

Tekst: Karin van Breugel

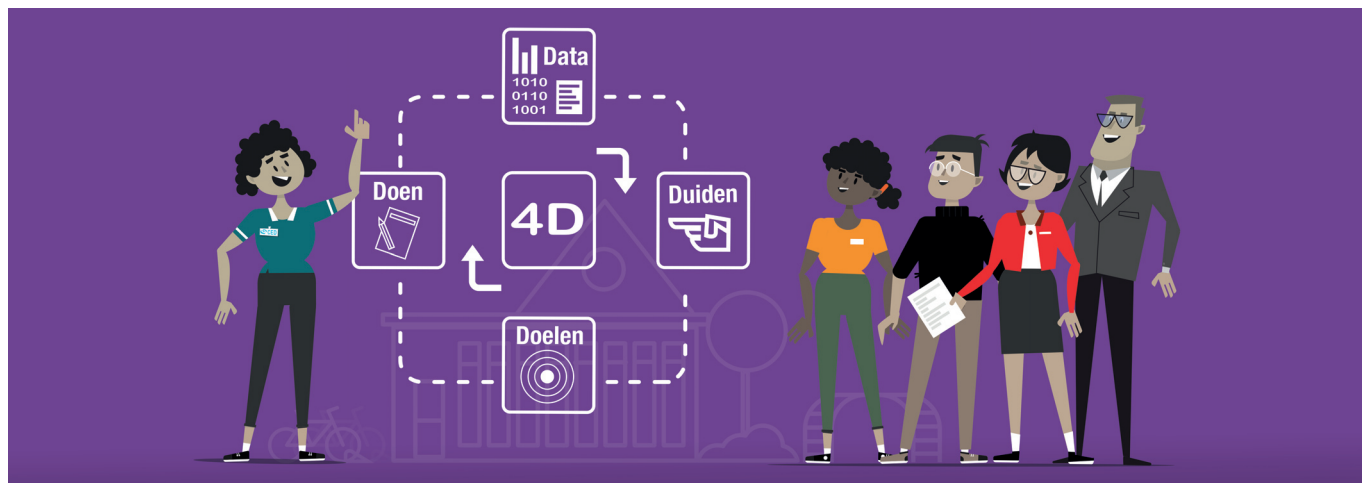
De afgelopen jaren is het verhogen van leeropbrengsten een van de belangrijkste speerpunten in het onderwijs. De inspectie vraagt van scholen om te laten zien hoe zij ook in groep 1 en 2 aan opbrengsten werken. De scholen van Stichting PCPO Midden-Brabant gebruiken daarvoor het model Opbrengstgericht werken in 4D. Leerkrachten krijgen ondersteuning van een boven-schoolse ib’er jonge kind.

“Als je de kwaliteit van je school wilt verbeteren en de opbrengsten wilt verhogen, heb je kwalitatief sterke leerkrachten nodig die pedagogisch en didactisch goed onderwijs geven”, stelt Peter Honcoop, clusterdirecteur bij PCPO Midden-Brabant. De drie scholen in zijn cluster gebruiken daarbij de werkcyclus Opbrengstgericht werken in 4D (OGW4D). In deze cyclus draait het om vier steeds terugkerende stappen in de voorbereiding en de uitvoering van het onderwijs: *data, duiden, doelen* en *doen*. “Dit cyclische model

zorgt ervoor dat leerkrachten weten wat ze moeten doen. Ook in de onderbouw zorgt het model voor een solide basis, zonder dat er een lesmethode nodig is”, zegt Muriel Neger, boven-schoolse ib’er jonge kind.

Werkcyclus: data, duiden, doelen, doen

Elke stap in de OGW4D-cyclus ziet er in de kleutergroepen anders uit dan in de andere groepen. Neem het verzamelen van *data* over de ontwikkeling van kinderen. “In de kleutergroepen doe je dat in de eerste plaats door kinderen te observeren, bijvoorbeeld tijdens kringmomenten, maar vooral tijdens het spel en het meespelen met de kinderen. Ook de informatie die je bij de start van ouders, kinderopvang en eventueel GGD krijgt, zijn waardevolle *data*”, legt Muriel uit. Zij merkt dat observeren lastig kan zijn, zeker voor leerkrachten die nog niet zoveel ervaring hebben. “Ik probeer voor leerkrachten een weg te vinden om het toch voor elkaar te krijgen. Bijvoorbeeld door ze de tip te geven om per week naar één ontwikkelingsaspect te kijken of de hulpjes gedurende de dag te volgen in alles wat zij doen en zeggen. Zo krijgen zij

gestructureerd zicht op de ontwikkeling van kinderen en ontstaat meer handigheid in het observeren.” Dat laatste is essentieel, want observeren is echt wel één van de basisvaardigheden van leerkrachten in groep 1-2. Als ze dit onvoldoende in de vingers hebben, is extra ondersteuning en/of nascholing/coaching hierbij essentieel.

Spronggewijze ontwikkeling

Bij het *duiden* van de data gaat het om vragen als: wat is de volgende ontwikkelstap die het kind kan maken, wat heeft het kind van mij nodig, hoe plan ik scaffolding in voor de leerling? Op basis van de duidingsfase wordt een beredeneerd thematisch aanbod samengesteld, afgestemd op de groep.

Muriel: “We hebben een overzicht gemaakt van alle *doelen* voor de kleutergroepen. Aan sommige doelen werken de leerkrachten in een specifieke periode, aan andere het hele jaar. Omdat jonge kinderen zich spronggewijs ontwikkelen, moet je dat overzicht zien als een leidraad.”

Doen gaat over het daadwerkelijk vormgeven van het onderwijs. In de onderbouw gebeurt dat op een manier die past bij kleuters. Om zich goed te ontwikkelen, hebben zij een rijk ingerichte leeromgeving nodig, met open materialen.

Muriel: “Aan sommige doelen werken we in de kleine of grote kring, maar kleuters leren vooral door te spelen. Spel en voldoende speeltijd geven het kind de ruimte om tot ontwikkeling te komen. De leerkracht zet spelbegeleiding in om het spel te verrijken. De hoeken spelen daarbij een belangrijke rol. Die worden steeds aangepast aan het thema waaraan de kinderen werken. Alle ontwikkelingsgebieden komen erin aan bod.”

Gespecialiseerde ib’er jonge kind

“Als schoolleider heb ik de taak om leerkrachten te faciliteren en zo nodig ondersteuning te organiseren”, stelt Peter Honcoop. In die ondersteuning speelt Muriel een grote rol. Peter legt uit waarom er gekozen is voor een ib’er jonge kind. “Als je in de onderbouw opbrengstgericht wilt werken, heb je in mijn ogen echt een ib’er nodig die is gespecialiseerd in de ontwikkeling van jonge kinderen en die de ontwikkelingslijnen, leerlijnen en leerdoelen volledig verinnerlijkt heeft. In de hogere groepen heb je bijvoorbeeld houvast aan de methodes en neem je toetsen af, maar bij kleuters werkt dat anders. Muriel stelt haar expertise beschikbaar aan alle scholen van ons bestuur. Als een leerkracht van een ander bestuur haar

zou benaderen om eens mee te kijken, vind ik dat ook prima. Volgens mij moeten we in het onderwijs zo met elkaar omgaan. Ik vind dat je alles moet faciliteren om te zorgen voor hoge opbrengsten in de breedste zin van het woord en om kinderen te helpen groeien. Laten we daar niet krenten-kakkerig mee omgaan. De inzet van Muriel zorgt ervoor dat de onderbouwleerkrachten zich senang voelen.”

Inspiratiemiddagen

Muriel zegt over de meerwaarde van haar jonge kind-specialisme: “Op veel scholen is er een overall ib’er die ook de onderbouwleerkrachten begeleidt. Uit ervaring weet ik dat zij vaak nauwelijks handvatten kunnen geven voor het kleuter-onderwijs. Dat vind ik zorgelijk. Als ib’er jonge kind ben ik betrokken bij de peuters in de voorschool en bij de leerlingen van groep 1 tm 3. Een enkele keer strekt mijn werk zich uit tot groep 4. Leerkrachten kunnen met alle denkbare vragen bij mij terecht. Of het nou gaat om klassenmanagement, het vormgeven van het onderwijs, de observatie van een leerling of oudergesprekken. Daarnaast organiseer ik met een collega een paar keer per jaar een inspiratiemiddag voor het jonge kind. Iedereen die in de onderbouw werkt of de onderbouw interessant vinden, is welkom. Dan hebben we een spreker en wisselen we ervaringen uit. Sommige scholen hebben maar één of twee kleutergroepen, dan zijn er weinig mogelijkheden om te sparren met collega’s. Ik vind het heel mooi dat we hier op stichtingsniveau in kunnen voorzien.”

Meer informatie?

Kijk voor meer informatie op cedgroep.nl/ogw4d.

Bekijk ook de cursussen:

Pedagogisch beleidsmedewerker (kov)
Verdiepingsdag OGW 4D in groep 1-2 (po)

Als leren je lief is
www.cedgroep.nl